

Олександр КОЗАРЕНКО

ДРУГЕ ПРИШЕСТЯ КОЛОМИЙСЬКОГО ТЕАТРУ: ТРИДЦЯТЬ РОКІВ ОПІСЛЯ

Оксана Забужко у “Шевченковому міті України” звинуватила нас у сповідунні “культу заложних мерців”. Провокативно (як завжди !) і слушно (на жаль !). Наша за давна національна хвороба вже умертвила Ансамбль танцю імені П. Вірського, Національну оперу України імені Т. Шевченка, хор імені Г. Верьовки (перелік можна продовжити), перетворивши колись динамічні та живі колективи у своерідний “театр Кабуки”, де бездумне (і безумне !) служіння традиції (колись плідної) замінило “творчі змагання духа” (С. Людкевич).

Відновлення театру в Коломиї – батьківщині галицького театру, “пунктирний позитивізм” іс-

торіографії якого наповнює монографію Ростислава Коломійця “Коломийський театр” – може викликати цілком зрозумілу іронію: знову мерці?! Чи можна говорити про 170-літню тяглість театральної традиції в маленькому місті від першої у 1848 р. світської вистави покутською говіркою “Дівка на виданню, або на милування нема силування”? Чи достатнім є для підтримання “домашнього вогнища” театру в Коломиї життя і смерти в цьому місті Іванни та Івана Біберовичів, Михайля Бенцяля, Василя Симчича? На що уповали шаленці, які відновлювали 1989 року театр без трупи, будинку, критичної маси відповідних фахівців?

Відкриття сезону в 1998 р.

Спочатку про шаленців – їх безумству “співав славу” ще Максим Горький. Згадав російського письменника не випадково, бо серед промоторів відновлення Коломийського театру був уже покійний (шкода!) росіянин Сергій Іванович Козлов – випускник історичного факультету Львівського університету, тодішній начальник міського відділу культури, останнім подарунком якого для міста став театр поезії “Орфей” Народного Дому. Подорожуючи Україною, Сергій Іванович захопився театром-студією В. Малахова в Києві, постановивши перенести цю випробовану модель муніципального студійного театру з київського Подолу на “шляхи коломийські”.

В особі Івана Юзюка, тодішнього коломийського міського голови, С. Козлов знайшов ще одного шаленця, який пам’ятав “старий театр” до його закриття 1963 р. Завдяки цьому (тобто пам’яті І. Юзюка) вдалось повернути театральну споруду у міську власність, вивівши з неї районний будинок культури, де керував аматорським драматичним гуртком Дмитро Чиборак – тепер народний артист України, директор-художній керівник відновленого Коломийського обласного драматичного театру ім. Івана Озаркевича. До цієї “покутської трійці” приєдналися тоді ветерани театру (сьогодні вже покійні): Оксана Затварська, Діна Жолобайло, Віра Жибчин, Юрій Тодорів, а також

Юрій Тодорів – Іван Дідух (угорі) та сцена з вистави “Камінний хрест” В. Стефаніка. Режисер – Дмитро Чиборак. Коломийський обласний драматичний театр ім. Івана Озаркевича, 1990 р.

здравствуючі нині – Дана Демків, Зеновій Симчич та тоді ще зовсім молоді студенти київських вузів – Іван Максимчук, Олександр Козаренко та інші...

Моя причетність до відновлення театру майже містична: почалося з виступу на його сцені у шкільному конкурсі читців, де вперше побачив мерехтіння ліхтарів рампи та пізнав смак і запах “пилу куліс”; завіси, яку підняв лише до половини (не вистачило сил рукам, якими не спромігся перебирати по товстому канату-мотузці, причепленому до штанхети завіси). Не забуду одну велику кімнату-гримувальну з простим дерев’яним столом уздовж усього периметра, старосвітськими люстрами-дзеркалами і саморобними штативами з жарівками біля кожного акторського місця... Згодом часто заходив посидіти в напівтемній театральній залі, уявляв собі проминувшу артистичну реальність і намовляв молодого тоді режисера-початківця Дмитра Чиборака полишити скромну (та все ж намацальну) реальність драматичного гуртка і відчайдушно кинутись у повну невідомість майбутнього відновлення професійного театру.

Не забуду і відкриття відновленого театру 30 грудня 1989 року, коли в кабінеті директора не було навіть вішака. Одяг чіпляли на цвях у віконній

Сцена з вистави “Земля” за О. Кобилянською. Режисер – Дмитро Чиборак. Коломийський обласний драматичний театр ім. Івана Озаркевича, 1990 р.

рамі... “Районний будинок культури” (як попередній власник приміщення) виніс з нього все, залишивши лишень крісла в залі, куліси та завісу на сцені. Але це не зупинило, не злякало коломиян, які бажали відновлення театру – вщерть наповнена зала не тільки огрілася теплом публіки, але й підтримала “на душі” горстку запаленців відновленого театру – інструментального квінтету “Театральна камерата” у складі: Любомира Лехника (1-ша скрипка), Ореста Шупенюка (2-га скрипка), Івана Арсенича (альт), Яреми Проціва (віолончель), Анжели Данилюк (фортепіано), солістки Любові Моцок (сопрано), заслуженої артистки України Оксани Затварської (художнє читання), ансамблю танцю “Покуття”, яким керувала колишня актриса театру Дана Демків, пан-отця Івана Кривульчака, який грою на трембіті освятив перше підняття театральної завіси...

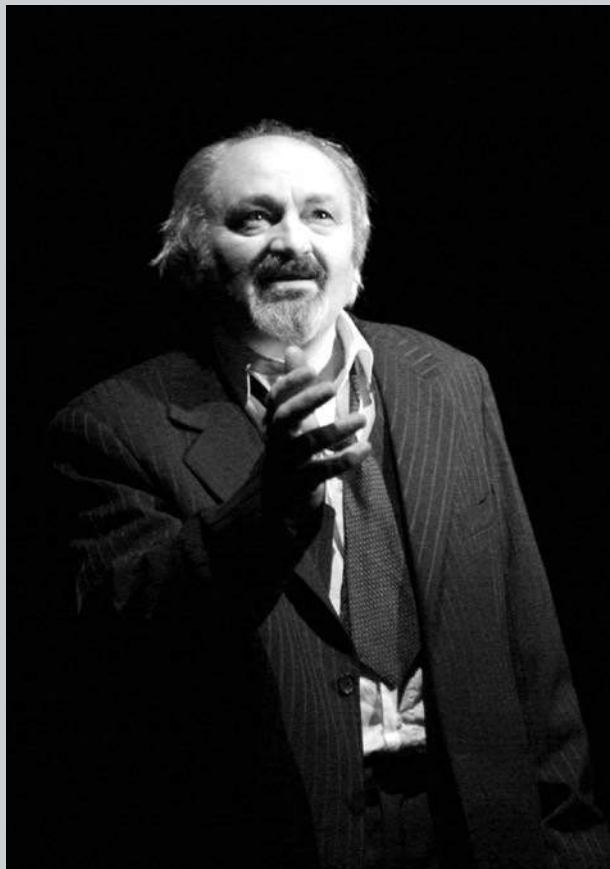
Перші драматичні вистави ново-відновленого театру... У стіни б’ється людське море Собору Духовної України, на репетиціях “Камінного хреста” Василя Стефаника бувають Олесь Бердник, Леонід Осика, Богдан Ступка... А прем’єра у липні 1990 року запам’яталася реплікою Ірини Молостової, яка найкращих випускників свого курсу в Інституті ім. І. Карпенка-Карого віддала до Коломийського театру (це, між іншими, Михайло Барнич та Володимир Голосняк): “Саша” – так режисерка зверталась до мене – и вы здесь все это сделали?!”

Не меншого успіху зазнала наступна вистава театру – “Гуцульський рік” Гната Хоткевича, прем’єра якої відбулася в серпні 1991 року в атмосфері гучнішого путчу в Москві – і проголошення Незалежності України в Києві. Осінні гастролі театру в Києві подарували мені знайомство з Сергієм Данченком, який підтримав коломиян, надавши їм сцену провідного в Україні Театру ім. Івана Франка і піднявши після вистави чарку за кулісами...

Не скажу, що тільки з “маком” було життя театру наступних років – відсутність грошей, перерваність традицій, брак найнеобхіднішого (від акторів – до сценічних ліхтарів чи магнітофонної стрічки). Та все ж перед очима – незабутні вистави “*Voia constrictor?*” за І. Франком, “Вій” за М. Гоголем, “Земля” за О. Кобилянською, “Гамлет” за В. Шекспіром. Уже вдесьте на коломийській сцені відбувається театральний фестиваль “Коломийські представлення”, що для малого міста зберіг статус метрополітальності, ставши великопанським подарунком. Вистави театру перемагають на престижних національних та міжнародних театральних фестивалях – від Мукачєвого. Ніжина і Херсона до знаменитого Единбурга. Цілком заслужено (хоча, може, трішки “на виріст”) маленький Коломийський театр отримав звання “академічного”, у творчому складі його з’явилися свої “заслужені” та “народні”...

“Voia constrictor?” за І. Франком. Режисер – Максим Голєнко. Коломийський обласний драматичний театр ім. Івана Озаркевича, 2006 р.

Сцени з вистави “Гуцульський рік” Г. Хоткевича. Режисер – Дмитро Чиборак. Коломийський обласний драматичний театр ім. Івана Озаркевича, 1991 р.

Та перед очима – покійна Оксана Затварська, яка з Яблунова рейсовим автобусом добиралася на репетиції “Камінного хреста”, щоб після виїзної вистави повернутися удосвіта додому в сільську хату, де топилося вуглем... Яка бігла центральним проходом зали на сцену, щоб показати Ю. Тодорову, як треба кидати уявний камінь в уявну пташку... Яка сьогодні дивиться з меморіальної таблиці на стіні театру з-під промовистого напису: “Оксана Затварська. Заслужена артистка України. Легенда українського театру”.

Рівень театральної культури, заданий “заложенними мерцями” за “старого театру” – Іванною Біберовичевою, Михайлом Бенцалем, Оксаною Затварською, Василем Симчичем – мимоволі співвідносиш з виставами за “другого пришествя” театру до Коломиї. З давніх часів залишилися лишень старі фото та спогади про першу українську Андрієну Лекуврер, смерть Богдана Хмельницького на сцені театру, підступність і кохання шиллерової Луїзи чи магію “Гіней забутих предків” Коцюбинського. Час покаже, чи найближча прем’єра театру – франковий “Захар Беркут” – достойно відкриє останню третину другого століття існування першого українського театру Галичини в Коломиї.

